

Miroslav Hrášok, Jaroslav Nekoranec

**Realizácia vyučovania
práva a zvyšovanie právneho vedomia,
ako významný faktor skvalitňovania ľudských
zdrojov v podmiankach Akadémie ozbrojených síl
gen. Milana Rastislava Štefánika
so sídlom v Liptovskom Mikuláši,
Slovenská republika**

Úvod

Historicky krátka doba samostatnej Slovenskej republiky je výrazným spôsobom ovplyvnená novou a stále sa meniacou situáciou nie len v ekonomike, politike, kultúre, vzdelávaní ale aj v oblasti zabezpečovania obrany. Slovenská republika podobne ako aj jej ostatné susedné krajiny postupne vstúpili do Európskej únie a NATO a ďalších inštitúcií globalizujúceho sa sveta.

V jednotlivých oblastiach života spoločnosti bolo a naďalej bude potrebné aktuálne reagovať na vznikajúce zmeny, prispôbovať sa trendom ale aj riešiť problémy súčasnosti. Svet sa rýchlo mení v dô-

sledku obrovského a expanzívneho vývoja v oblasti elektroniky, informatiky. Existujú mnohé technické, technologické, organizačné, a hospodárske predpoklady pre zavedenie dnes už existujúcich inovácií do praxe reálneho života. Na jednej strane zaznamenávame obrovský rozmach v týchto jednotlivých disciplínach na druhej strane sú však oblasti humanistických vied, špeciálne vo vzdelávaní človeka, pretože utváranie budúcnosti sa nedá robiť jednoduchou expanziou doterajšieho vývoja spoločnosti na základe poznatkov len z doby minulej, hoci sústredene podrobenej neustálymi korekciami minulosti.

Napriek pokroku, ktoré ľudstvo dosahuje, sme svedkami toho, že mnohé oblasti sveta sú decimované vojnami, biedou a chudobou. Čoraz viac nás prenasledujú ekologické hrozby. V tejto situácii a scéne života stojíme pred problémom výchovy a vzdelávania človeka pre súčasné storočie, pretože si už nielen ľudia zodpovední za výchovu a vzdelávanie človeka, ale aj politici, manažéri riadiaci hospodárske mechanizmy globálneho sveta stále nástojčivejšie uvedomujú, že moderný človek síce má obrovské vedomosti, ale stráca sa ľudskosť, zodpovednosť, vyprchávajú ideály „človečenstva“, svedomitosti, zodpovednosti a citu.

Zmeny, ku ktorým dochádza v celosvetovom meradle môžeme interpretovať, ako nelineárne vyvíjajúce sa systémy s mimoriadne diferencujúcou štruktúrou a s obrovským množstvom integrujúcich väzieb.

Ako sme už naznačili, jedným z tvoriacich systémov spoločnosti, ktorý môže dôrazným spôsobom ovplyvniť život človeka je výchova a vzdelávanie, ktoré prechádza vo svete a samozrejme aj u nás, veľkými transformačnými zmenami, ako dôsledok rýchlych zmien v ekonomike, technike i v charaktere práce. Tieto, ale aj mnohé iné zmeny výrazne zasiahli aj do oblasti práva. Začína sa uplatňovať princíp celoživotného vzdelávania. Zvlášť významný je v súčasnosti trend, ktorý sa dotýka vzdelávania a rozvoja ľudských zdrojov výrobnéj ako aj nevýrobnéj sféry, čo znamená efektívnejšie využívanie ľudského potenciálu. V tejto súvislosti ide najmä o vzdelávanie manažérov rôznych stupňov riadenia.

Potreba vzdelávať a rozvíjať ľudské zdroje a ľudský potenciál sa nevyhnutne dotkla aj prípravy budúcich dôstojníkov – manažérov – lídrov ozbrojených síl Slovenskej republiky. Prípravu o program vzdelávania budúcich dôstojníkov bolo potrebné prispôbiť novým požiadavkám, ktoré vyplývajú zo súčasných úloh OS SR. Treba poznamenať, že tieto úlohy vyplynuli z obrannej stratégie SR. Ako je známe OS SR prešli výraznou transformáciou v oblasti organizačnej štruktúry, počtov, hodnotnej štruktúry, dislokácie vojsk. Významným krokom bola plná profesionalizácia OS. Boli prijaté viaceré zákony, ktoré sa dotýkajú štátnej služby profesionálnych vojakov ozbrojených síl SR.

Inštitúcia, ktorá sa ako jediná v rámci SR zaoberá výchovou a vzdelávaním vysokoškolsky vzdelaných manažérov ozbrojených síl je Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika so sídlom v Liptovskom Mikuláši.

Akadémia ozbrojených síl je vysokou školou univerzitného typu. V súčasnosti je realizátorom prvého stupňa štvorročného bakalárskeho programu:

- manažment,
- dopravné stroje a zariadenia,
- elektronické systémy.

Vzdelávací program je koncipovaný tak, aby naplňoval potreby jednotlivých druhov síl ozbrojených síl Slovenskej republiky. Jedným z dôležitých predmetov je aj vyučovanie práva, ktoré vychádza z novej spoločenskej situácie, zmien hierarchie hodnôt a demokratických zásad štátu. Cieľom vyučovania práva je zvyšovanie právneho vedomia ľudských zdrojov ktoré budú pôsobiť v OS SR.

Právne vedomie

Právne normy, právne vzťahy, ako aj právne ustanovizne sa vytvárajú uvedomele v súlade s určitými právnymi názormi a ideami, ktoré bezprostredne podmieňuje ekonomická základňa spoločnosti. Názory na

právo a konkrétne javy vytvárajú právne vedomie, ktoré je integrálnou súčasťou spoločenského vedomia.

Právne vedomie je špecifickou formou spoločenského vedomia a predstavuje súhrn právnych názorov a predstáv ľudí o práve, v ktorých sa prejavuje ich vzťah k právu, poznanie, hodnotenie práva, ako aj požiadavky v oblasti práva, jeho tvorby, aplikácie a realizácie v živote.

Právne vedomie vystupuje ako významný činiteľ vplývajúci na vznik, tvorbu práva a na jeho praktickú realizáciu v spoločnosti. Tvorba práva a jeho spoločenská realizácia sú zákonite podmienené nielen ekonomickou bázou, ale aj úrovňou rozvoja právneho vedomia v danej spoločnosti. Úroveň právneho vedomia v spoločnosti sa prejavuje predovšetkým v úrovni právneho vedomia vládnucej (panujúcej) spoločnosti, v úrovni tvorby práva a jeho realizácie predovšetkým prostredníctvom osôb, ktoré v praxi uplatňujú normy práva, a teda aj lídrov a manažérov ozbrojených síl, t.z. zamestnancov rôznych inštitúcií, ako sú orgány súdov, prokuratúry, rôzne administratívno-správne orgány, ako aj v úrovni právneho vedomia každého jednotlivca, prejaveneho v konkrétnom konaní v oblasti právnych vzťahov.

Právne vedomie zahŕňa predovšetkým znalosti a predstavy o platnom t.z. pozitívnom práve, ktoré sú späté so štátom a závisia od štátu. Sú to znalosti a predstavy o platných právnych normách, ich tvorbe, aplikácii a realizácii, o tom, čo je právne a čo protiprávne, ako aj o tom, aké správanie je právom chránené a vynútiteľné štátnou mocou. Poznanie platného práva sa v odbornej terminológii označuje ako *de lége lata*.

Právne vedomie predstavuje aj hodnotiace názory ľudí na platné právo z hľadiska kritérií jeho spravodlivosti, spravodlivosti či nespravodlivosti, ďalej názory na to, čo a ako by sa prípadne malo regulovať pomocou práva, aké potreby a hodnoty by malo právo zabezpečovať atď. Ide teda o hodnotenie práva ako dobrého či zlého, vrátanie názorov na to, aké by malo byť z hľadiska záujmov, cieľov a hodnôt uznávaných a diferencovaných podľa jednotlivých záujmov spoločnosti. Poznanie o vývoji práva sa v odbornej terminológii označuje ako *de lége ferenda*.

Právne vedomie vojenských lídrov – manažérov, teda musí vychádzať z poznania vývoja práva, jeho súčasnej podoby, ale aj z predstáv, ako by sa právo malo vyvíjať. Úloha vojenskej vysokej školy je v tomto kontexte nezastupiteľná a nenahraditeľná, pretože má za povinnosť poslucháčom vytvoriť základné predpoklady k tomu, aby získali nielen základné poznanie a vedomosti o pozitívnom práve, de lége lata, ale aby na základe poznania pozitívneho práva sa dokázali orientovať aj v základných názoroch na vývoj práva de lége ferenda. Poslaním vysokej školy je poslucháčov – budúcich lídrov a manažérov ozbrojených síl pripraviť na ich budúce povolanie tak, aby dokázali vo veliacom a rozhodovacom procese v plnom rozsahu uplatňovať záujmu štátu, ale zároveň aby aj ochraňovali práva a oprávnené záujmy svojich podriadených.

Základným a pritom aj jedinečným krokom v tomto smere je poznanie Ústavy Slovenskej republiky. Poznanie Ústavy neznamená len poznať iba jej samotný text, ale poznanie historického pohľadu na jej tvorbu a vznik, a to nielen preto, že 1. september, ktorý je označovaný ako Deň Ústavy Slovenskej republiky je dňom ktorým bola Ústava Slovenskej republiky prijatá, ale preto, že toto všetko predchádzalo vzniku Slovenskej štátnosti. Poznanie Ústavy Slovenskej republiky, ako základného zákona štátu je potrebné v praxi vojenských lídrov a manažérov, pretože ústavne sa prvýkrát v dejinách deklarujú všetky práva a znaky slovenskej štátnosti. Konštituuje sa Slovenská republika ako plnoprávny suverénny subjekt. Ide o zvrchovaný, demokratický a právny štát s výraznými prvkami priamej demokracie s tendenciami štátu spravodlivého ktorý, vychádzajúc z trhovej ekonomiky, rešpektuje aspekty sociálne a ekologické. Dôsledne sa akceptuje princíp, že štátna moc pochádza od občanov. Politická moc v štáte je budovaná na zásadách demokratického pluralitného politického systému, zbaveného výlučnej ideológie alebo náboženstva pri fungovaní štátnej moci a jej orgánov.

Nie je tu na mieste vysvetľovať jednotlivé inštitúty Ústavy Slovenskej republiky. Je však potrebné poukázať na preambulu a na jednotlivé články Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sú neopomenuteľné z hľadiska formovania právneho vedomia lídrov a manažérov

ozbrojených síl Slovenskej republiky. Jedná sa predovšetkým o čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý ustanovuje, že Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát, že sa neviaže na nijakú ideológiu ani náboženstvo. Čl. 2 v ktorom predovšetkým vysvetľovať konštrukciu dikcie ods. 2 „Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Čl. 2 ods. 3 „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. “Vyššie uvedené dikcie Ústavy Slovenskej republiky sú základným atribútom pre formovanie právneho vedomia profesionálnych vojakov, pretože, iba ich pochopením sa bude dariť vysvetľovať ďalšie právne normy potrebné pre líderské a manažérske činnosti. Ústava Slovenskej republika sa má vysvetľovať ako základný zákon štátu podľa jednotlivých hláv, začínajúc preambulou a končiac prechodnými a záverečnými ustanoveniami v jednotlivosti a potom v súhrne. Tak, ako bolo už uvedené vyššie, cieľom nie je vysvetľovať prečo, cieľom je vysvetliť ako. K tomu, aby sme mohli vysvetľovať ako, je potrebné poznať aj ostatné ústavné zákony, zákony, vyhlášky, všeobecne záväzné právne predpisy, interné normatívne akty, ale aj vojenské predpisy, rozkazy a nariadenia.

Do manažérskych programov majú byť zahrnuté mimo ústavy a ústavných zákonov aj ďalšie právne normy ktoré môžeme zoradiť do nasledujúcich blokov:

A. Právne normy pri ktorých sa vyžaduje všeobecná znalosť:

- Občiansky zákonník – občianskoprávne vzťahy a ich ochrana, účastníci občianskoprávných vzťahov, fyzické a právnické osoby, zastupovanie, právne úkony, vlastnícke práva a spoluvlastníctvo, zodpovednosť za škodu, bezdôvodné obohatenie, niektoré ustanovenia a zmluvy v záväzkovom práve.
- Občiansky súdny poriadok – vymedzenie pojmov, priebeh konania, dokazovanie, rozhodnutia, opravné prostriedky, niektoré výkony rozhodnutí.
- Zákoník práce – základne zásady pracovného práva, vymedzenie pojmov – zamestnanec, zamestnávateľ, zástupcovia zamestnancov;

právne úkony, predzmluvné vzťahy, pracovný pomer, pracovná cesta, skončenie pracovného pomeru, okamžité skončenie pracovného pomeru, pracovný čas a doba odpočinku, prekážky v práci, ochrana práce, náhrada škody, dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru a kolektívne pracovnoprávne vzťahy.

- Zákon o výkone práce vo verejnom záujme a Zákon o štátnej službe – všeobecná znalosť právnej úpravy zákona o štátnej službe, vznik a priebeh služobného pomeru, štátni zamestnanci v rezorte ministerstva obrany.
- Obchodný zákonník a Živnostenský zákon – všeobecne z hľadiska predmetu právne úpravy.
- Trestný zákon – základy trestnej zodpovednosti, okolnosti vylučujúce trestnú zodpovednosť, sankcie, výklad pojmov v trestnom práve, trestné činy ohrozujúce život alebo zdravie, trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti, trestné činy proti majetku, trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu, trestné činy proti základom republiky, trestné činy proti poriadku vo verejných veciach, podrobnejšie desiatu hlavu trestného zákona – trestné činy proti brannosti, proti civilnej službe, proti službe v ozbrojených silách a proti obrane vlasti a detto trestné činy vojenské.
- Trestný poriadok – vo všeobecnosti základné zásady trestného konania.
- Zákon č. 278/2003 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov – predmetný zákon upravuje správu majetku štátu a teda aj majetku, ktorý je v správe ministerstva obrany a v užívaní ozbrojených síl.
- Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám – predovšetkým spôsoby realizácie slobody informácií, realizačné akty, riadne a mimoriadne opravné prostriedky, fiktívne rozhodnutia.

B. Právne normy pri ktorých sa vyžaduje širšia znalosť:

- Správny poriadok – používa sa ako procesná norma k iným zákonom, z tohto dôvodu sa vyžaduje širšia znalosť základných pravidiel konania, vymedzenie správnych orgánov a účastníkov konania, podrobného poznania priebehu konania od začiatku konania až po práv-

oplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutia, preskúvanie rozhodnutia a výkon rozhodnutia. Zákon sa aplikuje na základe zákona o štátnej službe vojakov ako procesná normy vo veciach služobného pomeru.

- zákon č. 569/2005 Z.z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu – vo všeobecnosti vysvetliť základné inštitúty zákona a podrobne výkon alternatívnej služby, povinnosti evidovaného občana pri výkone alternatívnej služby a prepustenie z výkonu alternatívnej služby.

- Zákon o priestupkoch – poznanie hmotnoprávnej a procesnoprávnej stránky. Zákon sa aplikuje na základe zákona o štátnej službe vojakov ako hmotnoprávna a procesnoprávna normy vo veci disciplinárnej zodpovednosti z mysle ustanovenia § 123 ods. 2) zákona č. 436/2005 Z.z. o štátnej službe vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

C. Právne normy pri ktorých sa vyžaduje podrobná znalosť:

- zákon č. 319/2002 Z.z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov – poznanie samotného predmetu právnej úpravy, systému obrany štátu, prípravy na obranu, pôsobnosti a úlohy jednotlivých zložiek štátu pri riadení a plnení úloh sa úseku obrany štátu, obranné plánovanie.

- Zákon č. 321/2002 Z.z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov – poznanie predmetu právne úpravy zákona o ozbrojených silách, vojenská prísaha, úlohy a použitie ozbrojených síl, riadenie – velenie a kontrola v ozbrojených silách, príprava, mobilizácia medzinárodná spolupráca a vysielanie ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, vojenská zbraň a použitie vojenskej zbrane.

- Ústavný zákon č. 227/2002 Z.z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení ústavného zákona č. 113/2004 Z.z. a ústavného zákona č. 566/2005 Z.z. – ovládanie jednotlivých pojmov, vojna, vojnový stav, výnimočný stav, núdzový stav a činnosti ústavných orgánov.

- zákon č. 570/2005 Z.z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov – ovládanie rozsahu brannej povinnosti, poznanie systému národnej registrácie, odvodu, prieskumu zdravotnej spôso-

bilosti, zálohy ozbrojených síl, aktívne zálohy ozbrojených síl, identifikačná karta a identifikačný štítok, výkon vojenskej služby v ozbrojených silách iného štátu.

- zákon č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov – jedná sa o základný zákon upravujúci štátnu službu profesionálnych vojakov z tohto dôvodu je potrebná úplná znalosť zákona spolu s vykonávajúcimi služobnými predpismi hlavného služobného úradu. Máme za to, že tomuto zákonu musí byť venovať pozornosť a to tým, že jeho zaradenie do procesu štúdia by malo byť hneď za Ústavou Slovenskej republiky, Chartou ľudských práv a slobôd, Listinou základných práv a slobôd.
- zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – jedná sa o zákon upravujúci nemocenské, úrazové, výsluhové zabezpečenie štátnej služby profesionálnych vojakov a o nároky po ukončení služobného pomeru.
- Ženevské a Haagske zmluvy.

Vyššie kvantifikovaný príkladný prehľad právnych noriem vychádza z poznania potrieb praxe ale aj z hľadiska zásadných zmien v personálnom zložení ozbrojených síl Slovenskej republiky. Taktiež vychádza z predstáv o potrebách vzdelávania budúcich lídrov a manažérov ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Z hľadiska požiadaviek na budúceho absolventa Akadémie ozbrojených síl máme za to, aby sa vo vzdelávacej štruktúre jednotlivých študijných programov zaradzovali jednotlivé právne disciplíny rozdielne a to v základných znalostiach pre lídrov – študentov Akadémie ozbrojených síl v bakalárskom štúdiu na úrovni potrieb poznania potrebného pre taktický stupeň, zo vzrastajúcim rozsahom a hĺbkou pre lídrov ozbrojených síl Slovenskej republiky na operačnom stupni a v najširšom rozsahu s predstavami de lege ferenda pre manažérov na strategickom stupni a TOP manažérov Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Jednotlivé disciplíny práva odporúčame realizovať v blokoch:

Právo I

- Ústava Slovenskej republiky, Charta ľudských práv a slobôd, Listinou základných práv a slobôd. Tento blok zaradiť do tretieho semestra v celkovom rozsahu 30 hodín a ukončiť ho skúškou.

Právo II

- Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Obchodný zákonník, Zákonník práce, Zákon o výkone práce vo verejnom záujme, Trestný zákon, Trestný poriadok, Zákon o správe majetku štátu, Zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Tento blok zaradiť do štvrtého semestra v celkovom rozsahu 44 hodín a ukončiť ho skúškou.

Právo III

- Správne právo, Priestupkové právo, Zákon o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu, Zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, Zákon o brannej povinnosti, Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky, Zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. Tento blok zaradiť do piateho semestra v celkovom rozsahu 60 hodín a ukončiť ho skúškou.

Právo IV – výberový predmet

- Rímske právo, Teória práva, Právo Európskej únie, Medzinárodné právo, Ženevské a Haagske zmluvy a pod... Tento blok zaradiť do šiesteho semestra v celkovom rozsahu 12 hodín a ukončiť ho skúškou.

Všeobecne sa má za preukázané, že v dôsledku nepoznania zákonov, resp. ich nesprávnej interpretácie v mnohých prípadoch v rámci rozhodovacieho procesu dochádza k pochybeniam a k procesným chybám, nerešpektovaniu zákonných postupov a správneho posúdenia merita veci. Je neprípustné, aby ten, kto má realizovať právne normy ich v praxi neovládal. Ústavu Slovenskej republiky, ako i ďalšie právne predpisy, ktoré najčastejšie používa.

Dá sa konštatovať, že orgány majúce za povinnosť dodržiavať, resp. realizovať zákony častokrát nehľadajú možnosti ako vyhovieť občanom (zamestnancom), ale skôr hľadajú možnosť príliš sa nezaťažovať. V mnohých prípadoch zamestnanci orgánov štátnej správy alebo samosprávy si neuvedomujú rozhodujúcu skutočnosť, že oni sú tu pre občana a nie naopak.

Viacere porušenia vzťahu strán sú zapríčinené nie dostatočnou odbornou spôsobilosťou príslušných pracovníkov na úradoch štátnej správy alebo samosprávy. Namietaná je aj nepresvedčivá, nedostatočná, ale i nie najlepšia legislatíva, najmä tvrdosť zákonov, nezrozumiteľnosť, nerešpektovanie legislatívnych pravidiel Národnej rady Slovenskej republiky i vlády Slovenskej republiky.

Dovolíme si upozorniť i na ďalšiu skutočnosť, ktorá je častou príčinou konfliktov medzi verejnosťou a orgánmi verejnej (štátnej) správy, ale aj medzi orgánmi verejnej (štátnej) správy navzájom, resp. ich predstaviteľmi; nevieme diskutovať, nie sme vecní, sme príliš citliví na kritiku, ľahko sa urážame, vo všetkom hľadáme útok na vlastnú osobu, nevieme polemizovať, vyvodzovať konštruktívne závery a pod. Takto pri vzájomnom nepochopení zbytočne vzniká konflikt, ktorý sa v mnohých prípadoch posudzuje účelovo, tvrdohlavo, spiatočnicky a často politicky.

Zvyšovanie právneho vedomia je predpokladom účinnejšieho uplatňovania práv a slobôd občanov. I preto je potrebné zvyšovať právnu vzdelanosť a zvyšovať celkovú právnu kultúru.

Samostatnou kapitolou v Slovenskej republike je problematika vymožitelnosti práva. Je pravdou, ktorá sa nedá ničím odškriepiť, kde niet poznania, niet argumentu. V rodiacej sa demokracii existuje určité obdobie, ktoré je rozdielne časovo diferencované z hľadiska prechodného obdobia, avšak prechodné obdobie sa môže z hľadiska času a aktov realizácie práva rozdielne kvantifikovať. Máme za to, že v Slovenskej republike už táto lehota dávno vypršala, a preto je na mieste pri príprave lídrov a manažérov ozbrojených síl sa zamerať na poznanie súčasne platného práva a na poznanie predpokladov a možnosti vývoja práva čo do budúcnosti. Toto je základná premisa Akadémie ozbrojených síl v procese prípravy budúcich lídrov

a manažérov ozbrojených síl Slovenskej republiky. V tejto súvislosti pripomíname, že „neznalosť zákona neospravedlňuje“.

Záver

Súčasný vývoj spoločnosti postavil vzdelanie a rozvoj manažérov do nového svetla. Transformačné zmeny sa v širokej miere dotkli aj OS SR. Príprava manažérov ozbrojených síl dostáva úplne nové dimenzie, pri ktorých je neodmysliteľnou súčasťou aj zvyšovanie ich právneho vedomia. Táto skutočnosť je o to dôležitejšia, že každá činnosť vykonávaná v OS SR úzko súvisí s aplikáciou zákonov a noriem. Okrem toho treba zdôrazniť, aj tú skutočnosť, že profesionálny vojaci sú zároveň občanmi štátu a občania by mali byť aj právne uvedomelý.

Použitá literatúra

- Ústavný zákon č. 460/1992, Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov.
- M. Čič a kolektív, Komentár k Ústave Slovenskej republiky, Matica Slovenská, 1997.
- A. Krsková, Štát a právo v európskom myslení, Iura Edition, ISBN 80-89047-52-1.
- E. Ottová, Teória práva, UK Bratislava, Právnická fakulta, 2005, ISBN 80-7160-200-0.
- Ústavné zákony, zákony a všeobecné právne predpisy platné v Slovenskej republike v zmysle stavajúcej platnej úpravy k 30. januáru 2006.
- M. Tuma, Trendy formovania obsahu prípravy manažérov. Vzdelávanie dospelých, Bratislava, 2000, č.1/2000, s. 12-13.

SUMMARY

Current political, economic and cultural changes in area of security have to be followed by changes in education and training. Law and legislation are these which are not separable of college study programs. The goal is to improve a legal conscience of managers who will work in the Armed Forces of the Slovak Republic in years to come.